

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dopady vojenského konfliktu na Ukrajině na slovenských podnikateľov

Výsledky prieskumu

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, marec 2022

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

1.	Následky vojenského konfliktu na podnikateľské subjekty pôsobiace na Slovensku	4
2.	Zahranično-obchodné aktivity s Ruskom, Ukrajinou alebo Bieloruskom	5
3.	Problémy v oblasti pracovnej sily vplyvom vojenského konfliktu	6
4.	Prístup k riešeniu odchodu ukrajinských pracovníkov.....	7
5.	Ďalšie negatívne následky vojenského konfliktu a prijatých reštrikcií voči Rusku na podnikanie	8
6.	Zlepšenie dostupnosti informácií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine	9
7.	Záujem o zamestnávanie Ukrajincov	10
8.	Potreba zmien legislatívy v súvislosti s praktickými problémami podnikateľov v aktuálnej situácii.....	11
9.	Negatívny vplyv rastu energetických vstupov na podnikanie.....	12
10.	Príchod podnikateľov z Ukrajiny ako nová konkurencia	13
11.	Informácie o prieskume a jeho metodike	14

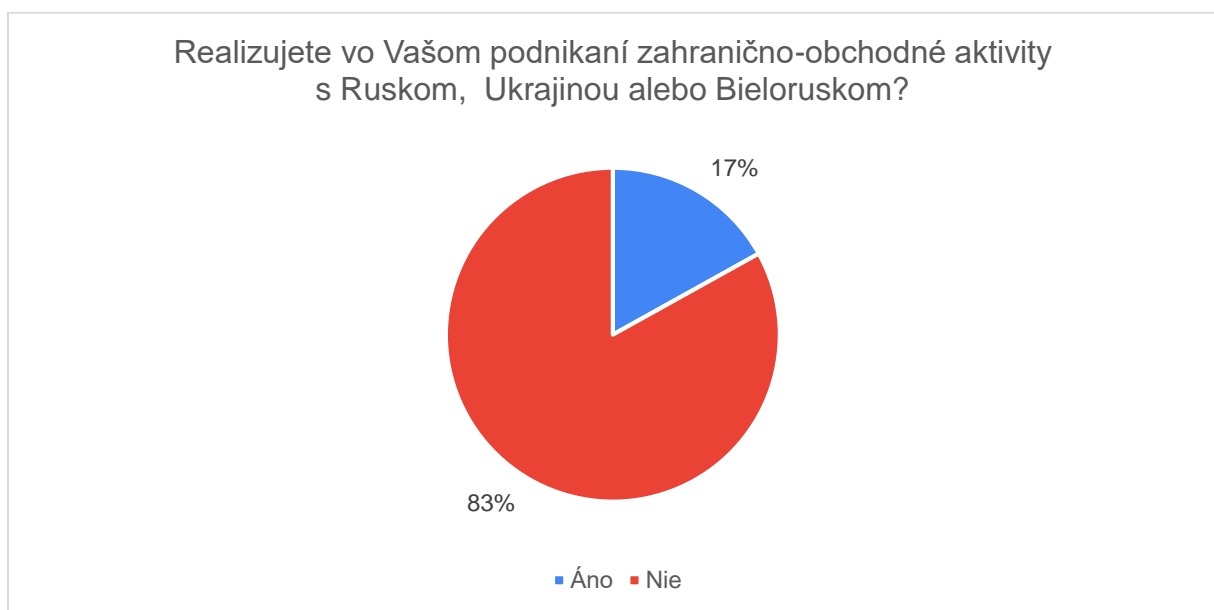
1. Následky vojenského konfliktu na podnikateľské subjekty pôsobiace na Slovensku

Približne každý druhý podnikateľ na Slovensku pociťuje negatívne následky vojenského konfliktu na Ukrajine na svoje podnikanie. Výrazne negatívne dopady deklaruje 15 % respondentov a 34 % vyhodnotilo následky konfliktu ako čiastočne negatívne. **Najviac zasiahnutými sú firmy pôsobiace v odvetví priemyslu (71 %) a v obchode (65 %).** Aktuálny konflikt nemá žiaden vplyv na podnikateľské aktivity 45 % podnikateľov. Jasné stanovisko nevedelo v prvých týždňoch od začatia konfliktu zaujať 6 % podnikateľov.

2. Zahranično-obchodné aktivity s Ruskom, Ukrajinou alebo Bieloruskom

Zahranično-obchodné aktivity s krajinami zapojenými do konfliktu aktuálne realizuje 17 % opýtaných firiem. Ďalších 83 % deklarovalo, že nemajú priame zahranično-obchodné aktivity s podnikateľskými subjektami pôsobiacimi na ruskom a/alebo ukrajinskom trhu. Najaktívnejšie obchodné aktivity v Rusku a na Ukrajine majú firmy pôsobiace v priemysle (46 %), subjekty so sídlom na území Bratislavského kraja (33 %) a podnikateľské subjekty s vyšším počtom zamestnancov (10 a viac).

3. Problémy v oblasti pracovnej sily vplyvom vojenského konfliktu

Prebiehajúci vojenský konflikt na Ukrajine nemal v prvých týždňoch konfliktu významnejší negatívny vplyv na oblasť pracovných síl v oslovených podnikateľských subjektoch. Viac ako tri štvrtiny (79 %) respondentov nezaznamenali žiadne negatívne dopady konfliktu na ich zamestnancov. Odchod ukrajinských pracovníkov (napr. pod vplyvom vyhlásenia všeobecnej mobilizácie) evidovalo len 7 % oslovených podnikateľov. Najčastejšie sa s odchodom zamestnancov z Ukrajiny stretávajú firmy zamestnávajúce väčší počet zamestnancov a zo sektorového hľadiska ide o subjekty podnikajúce v priemysle (18 %), stavebníctve (14 %) a pôdohospodárstve (13 %).

4. Prístup k riešeniu odchodu ukrajinských pracovníkov

V prípade, ak sa podnikatelia stretli s odchodom ukrajinských pracovníkov, vzniknutú situáciu riešili najčastejšie udelením neplateného voľna (70 %). K ukončeniu pracovného pomeru pristúpilo 22 % respondentov. Iné spôsoby, napr. v podobe plateného voľna, alebo preplatenia časti mzdy využilo 13 % oslovených respondentov.

5. Ďalšie negatívne následky vojenského konfliktu a prijatých reštrikcií voči Rusku na podnikanie

V súvislosti s pretrvávajúcim konfliktom a prijatím širokého spektra ekonomických sankcií voči Rusku, podnikatelia na Slovensku zaznamenali rôzne negatívne následky na ich podnikanie. **Najčastejšie sa firmy musia vysporiadať so všeobecným poklesom dopytu po ich výrobkoch a službách (21 %).** V najväčšej miere boli poklesom dopytu zasiahnutí podnikatelia pôsobiaci v sektore obchodu (40 %).

Problémy v oblasti logistiky deklarovalo 13 % respondentov v prieskume. Najčastejšie ide o podniky s väčším počtom zamestnancov a z odvetvia priemyslu (21 %).

Vplyvom konfliktu zaznamenalo **12 % respondentov problém s prerušením dodávateľských vzťahov.** Prerušenie dodávateľských vzťahov najčastejšie postihuje väčšie podniky pôsobiace vo výrobnom sektore (32 %).

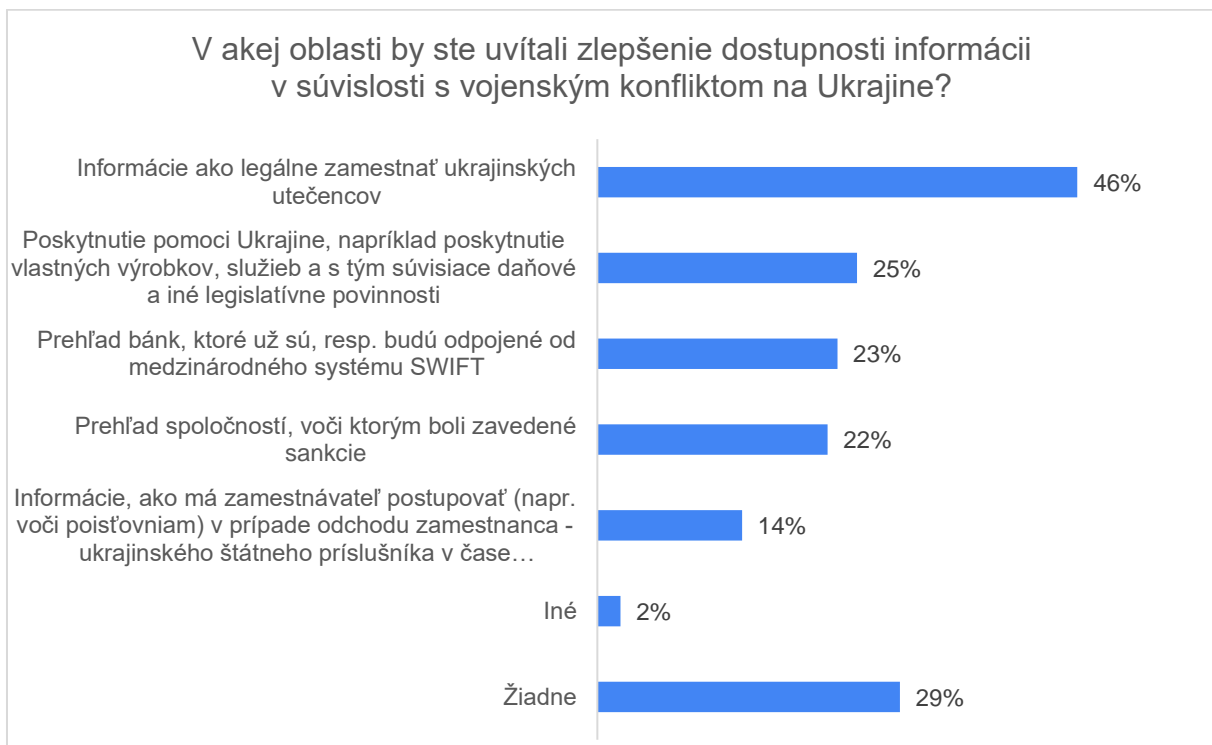
K pozastaveniu nových investičných aktivít a prerušeniu už dohodnutých kontraktov muselo pristúpiť zhodne 11 % oslovených firiem. Problémy s platobným stykom deklarovalo len 4 % respondentov. Medzi inými negatívnymi prejavmi konfliktu podnikatelia uvádzali napríklad: zvyšovanie vstupných nákladov z dôvodu rastu cien potravín, pohonných látok a cien energií; obmedzené alebo predražené dodávky materiálu alebo všeobecná neistota na trhoch.

6. Zlepšenie dostupnosti informácií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine

V situácii vojenského konfliktu v susednej krajine by slovenskí podnikatelia potrebovali zlepšiť prístup k informáciám v rôznych oblastiach. **Potrebu lepšej informovanosti celkovo prezentovalo 71 % oslovených podnikateľov.** Najväčšia skupina vyjadrila potrebu zlepšiť dostupnosť informácií v oblasti ako môžu legálne zamestnať ukrajinských utečencov (46 %)¹. Ide hlavne o stredne veľké podniky (73 %) a firmy s hlavnou činnosťou v odvetví priemyslu (64 %).

Štvrtina (25 %) respondentov by uvítala presnejšie informácie ohľadom možnosti poskytnutia pomoci Ukrajine, napríklad poskytnutím vlastných výrobkov, služieb a s tým súvisiace daňové a iné legislatívne povinnosti. Podnikatelia by zároveň uvítali aj jednoduchý a komplexný prehľad bánk, ktoré už sú, resp. v najbližšom období budú odpojené od medzinárodného systému SWIFT (23 %) a prehľad spoločností, voči ktorým boli zavedené sankcie (22 %).

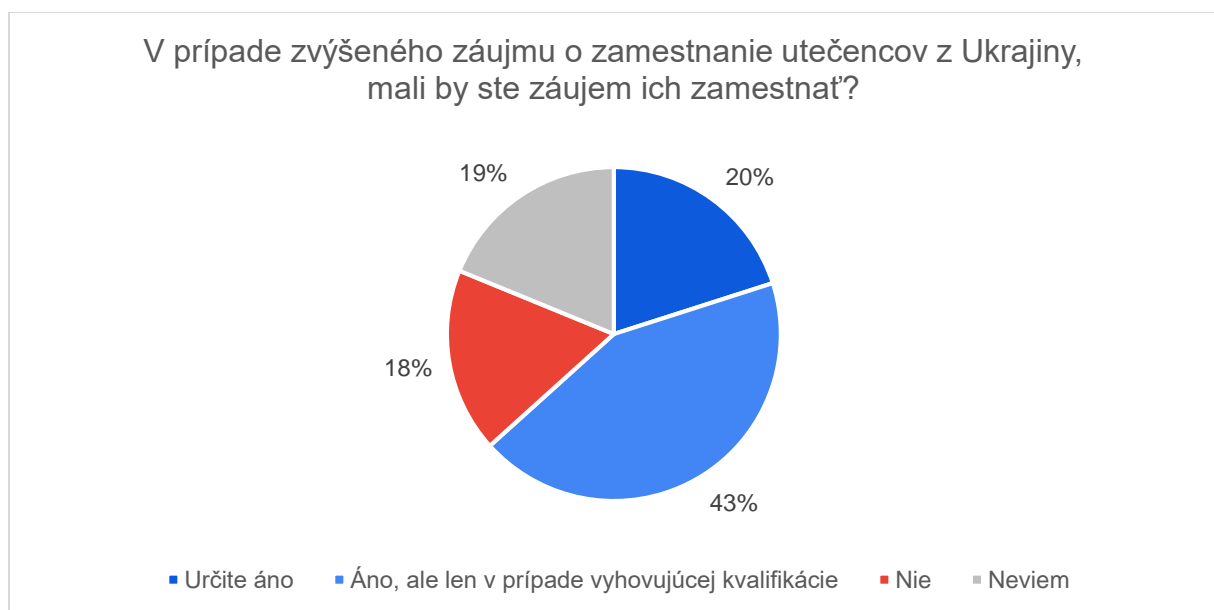
¹ Prieskum prebiehal v období 4. – 15.3.2022. Počas realizácie a vyhodnotenia prieskumu už viaceré štátne inštitúcie zverejnili informácie v súvislosti s vojenským konfliktom na Ukrajine. V záujme zlepšenia prístupu k informáciám Slovak Business Agency ešte v čase realizácie prieskumu spracovala a 15. marca 2022 zverejnila [informačné materiály o zamestnávaní a podnikaní cudzincov na Slovensku](#). Informácie o zamestnávaní štátnych príslušníkov Ukrajiny a podnikaní cudzincov v SR poskytlo napr. aj [MH SR](#), [MZV SR](#), [MPSVaR SR](#), alebo [ÚPSVaR](#). Zároveň Sociálna poisťovňa dňa 21.3.2022 zverejnila [informáciu o povinnostiach zamestnávateľov pri zamestnávaní občanov Ukrajiny](#).

7. Záujem o zamestnávanie Ukrajincov

Podnikatelia na Slovensku majú záujem o zamestnávanie občanov Ukrajiny, ktorí boli nútení opustiť svoju krajinu z dôvodu prebiehajúceho vojenského konfliktu. K zamestnávaniu Ukrajincov sa pozitívne vyjadrilo 63 % oslovených zástupcov podnikateľov, pričom 20 % by vo svojej firme zamestnalo utečencov z Ukrajiny aj bez vyhovujúcej kvalifikácie. Ďalších 43 % by vedelo poskytnúť zamestnanie len v prípade vyhovujúcej kvalifikácie záujemcov o zamestnanie.

V prípade možnosti zamestnať zamestnancov z Ukrajiny prejavili najväčší záujem hlavne predstavitelia stredných (90 %) a malých podnikov (83 %), firmy z Bratislavského a Trnavského kraja (zhodne 71 %) a zástupcovia podnikateľských subjektov pôsobiacich v sektore priemysel (89 %) a stavebníctvo (73 %).

O zamestnávanie utečencov z Ukrajiny neprejavilo záujem 18 % firiem a ďalších 19 % nevedelo zaujať jasné stanovisko.

8. Potreba zmien legislatívy v súvislosti s praktickými problémami podnikateľov v aktuálnej situácii

Väčšina oslovených podnikateľov (88 %) sa domnievala, že z pohľadu podnikateľského prostredia na Slovensku a aktuálneho vojenského konfliktu na Ukrajine nie je potrebné prijímať žiadne špecifické zmeny legislatívy. **Nevyhnutnosť zmien legislatívy vnímalo v prvých týždňoch po začatí konfliktu len 10 % respondentov.** Oslovení podnikatelia napríklad navrhujú **zjednodušenie legislatívy umožňujúcej zamestnávanie občanov tretích krajín, kam patria aj štátni príslušníci Ukrajiny.** Ďalšie 3 % zástupcov firiem sa nevedelo k otázke vyjadriť.²

² V súvislosti s konfliktom na Ukrajine už boli prijaté legislatívne zmeny, ako dočasné útočisko. Aktuálna novela zákona o azyle účinná od 26. februára 2022 umožňuje vláde SR aj bez rozhodnutia Rady EÚ poskytovaním útočiska ponúknuť obyvateľom Ukrajiny okamžitú pomoc a ochranu pred dôsledkami ozbrojeného konfliktu vyvolaného Ruskou federáciou. Dočasné útočisko je najjednoduchší spôsob ochrany pre osoby utekajúce pred vojnou, ktorý nevyžaduje zdĺhavé úradné procedúry. Ukrajinským občanom umožní rýchly a neobmedzený prístup na trh práce, k zdravotnej starostlivosti a ich deťom prístup k vzdelaniu. Na marcovej schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) bol v skrátanom legislatívnom konaní schválený aj ďalší balíček opatrení, tzv. Lex Ukrajina II., ktorý, okrem iného, ďalej zjednodušuje zamestnávanie štátnych občanov Ukrajiny (napr. predĺžením platnosti potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta).

9. Negatívny vplyv rastu energetických vstupov na podnikanie

Nie len vplyvom vojenského konfliktu na Ukrajine a prijímaním ekonomických sankcií proti Rusku, ale aj celkovým globálnym vývojom, ktorý je stále ovplyvnený následkami pandémie Covid-19 a ďalšími faktormi zaznamenávame v uplynulých mesiacoch nevídaný rast cien energií, ktoré sú v prípade podnikateľov ešte významnejšie.

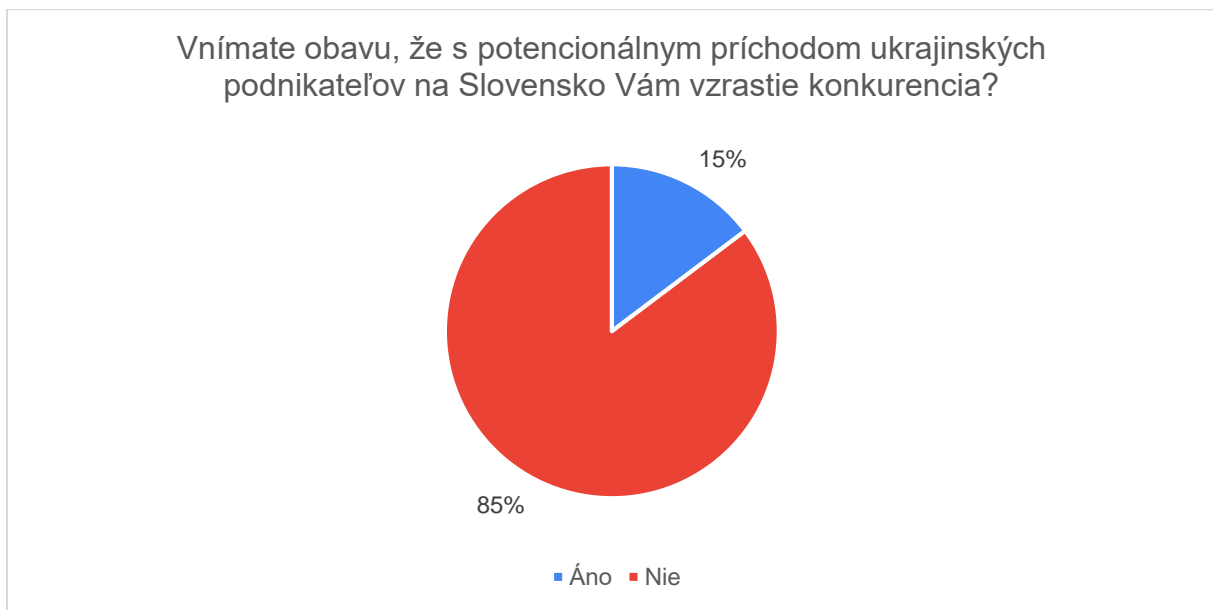
Až **89 % oslovených podnikateľov na Slovensku očakáva negatívny vplyv rastu energetických vstupov na ich podnikanie**. Viac ako polovica (53 %) s istotou očakáva negatívne vplyvy rastu cien energií na podnikanie a viac ako jedna tretina (36 %) považuje tento vývoj za pravdepodobný. Negatívnymi dopadmi sú si istí alebo ich predpokladajú najmä predstavitelia stredných podnikov (96 %), firmy z odvetvia priemysel (96 %) a obchod (95 %).

Len 4 % oslovených podnikateľov neočakáva, že rast energetických zdrojov by mohol mať negatívny vplyv na ich podnikanie. 7 % respondentov nevedelo tento vplyv odhadnúť.

10. Príchod podnikateľov z Ukrajiny ako nová konkurencia

Podnikatelia na Slovensku (85 %) nemajú obavu, že s potenciálnym príchodom ukrajinských podnikateľov by sa im zásadne zvýšila konkurencia v podnikaní. Len **15 % opýtaných zástupcov firiem vníma zvýšený počet prichádzajúcich Ukrajincov ako možnú konkurenciu v ich ďalšom podnikaní**. Zvýšenej konkurencie sa obávajú vo väčšej miere mikropodniky (16 %), respondenti firiem so sídlom v Košickom (19 %), Žilinskom (18 %), Nitrianskom a Prešovskom kraji (zhodne 17 %) a podnikatelia v sektore stavebníctvo (19 %) a obchod (18 %).

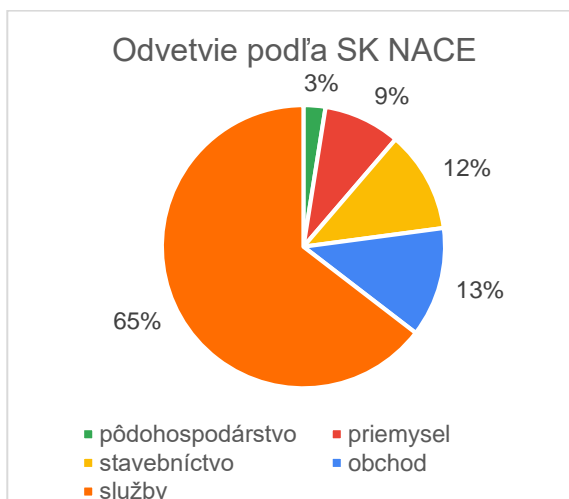
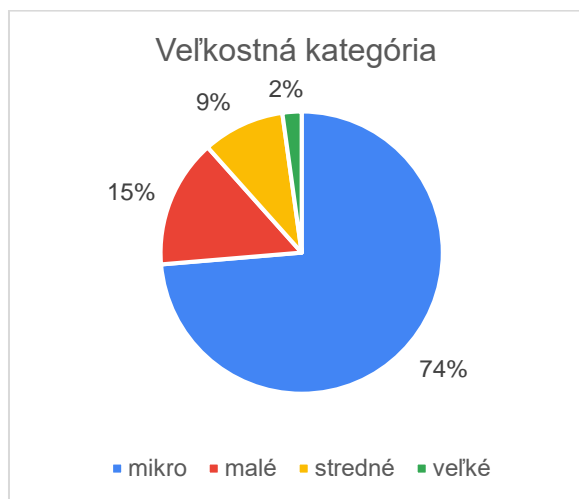
11. Informácie o prieskume a jeho metodike

Kvantitatívny prieskum realizovali Slovak Business Agency v spolupráci so Združením podnikateľov Slovenska a Republikovou úniou zamestnávateľov v období **od 4. do 15. marca 2022 formou on-line dotazníka** medzi zástupcami podnikateľov na Slovensku. Cieľom prieskumu bolo zistiť názory podnikateľov na dopady aktuálneho vojenského konfliktu medzi Ruskom a Ukrajinou.

Charakteristika respondentov

Z celkovej vzorky **319 podnikateľských subjektov zapojených do prieskumu** tvorili takmer tri štvrtiny (74 %) mikropodniky s počtom zamestnancov 0 až 9. Ďalších 15 % predstavovali malé podniky s 10 až 49 zamestnancami a 9 % stredné podniky s počtom zamestnancov 50 až 249. Zástupcovia veľkých podnikov tvorili 2 % zo všetkých respondentov.

V odvetvovej štruktúre respondentov prevažujú podnikatelia s hlavnou činnosťou v odvetví služieb – takmer dve tretiny (65 %). Nasledujú respondenti pôsobiaci v obchode (13 %), stavebníctve (12 %), priemysle (9 %). Vzorku doplnili podnikatelia pôsobiaci v pôdohospodárstve (3 %)

Z pohľadu regionálnej štruktúry malých a stredných podnikov boli v prieskume oslovení zástupcovia so sídlom vo všetkých ôsmich krajoch Slovenska. Najväčšie zastúpenie (22 %) mali podnikatelia so sídlom v Košickom kraji. Nasledovali respondenti so sídlom na území Nitrianskeho a Bratislavského kraja (rovnako 14 %). Zastúpenie respondentov z ostatných krajov sa pohybovalo v intervale od 8 % v Trnavskom kraji po 12 % v Banskobystrickom kraji.